

**TITUS
BRANDSMALYCEUM**
HAVO • ATHENEUM • GYMNASIUM

Dyslexieprotocol

2023-2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Wat is dyslexie?	4
2. Diagnosetraject op het Titus Brandsmalyceum	5
3. De dyslexiepas	7
4. Overzicht dispenserende en compenserende maatregelen	9

Inleiding

Juni 2023

Beste lezer,

Het dyslexieprotocol van het Titus Brandsmalyceum geeft informatie aan ouders, leerlingen en medewerkers over hoe er op onze school wordt omgegaan met dyslexie.

Het dyslexieprotocol bevat wijzigingen t.o.v. het protocol van schooljaar 2022-2023.

Voor vragen en opmerkingen over dyslexie kunnen ouders, leerlingen en collega's terecht bij ondergetekenden.

Yvette Klerks-van Hoof
Coördinator dyslexie

y.vanhoof@hethooghuis.nl

Lindy Croonen
Teamleider ondersteuning

l.croonen@hethooghuis.nl

1. Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/ of spellen op woordniveau.

(Bron: Stichting Dyslexie Nederland)

Dit betekent dat het gaat om een lees- en/ of spellingachterstand die hardnekkig is, ondanks voldoende gelegenheid tot leren.

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

- **lezen en/ of spellen op woordniveau** in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingafspraken);
- het **snel en accuraat lezen** (decoderen) **van teksten** bij alle vakken;
- het **snel en accuraat spellen** (coderen) **bij functioneel schrijven** bij alle vakken.

Criterium van achterstand (vo)

De beheersing van het lees- en/ of spellingniveau (accuratesse en/ of vlotheid) ligt significant onder het niveau dat vereist is in de (onderwijs)situatie waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheid functioneel moet toepassen.

Criterium van didactische resistentie (vo)

Ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden (primair onderwijs) of gedurende een periode in het voortgezet onderwijs, blijven de problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau bestaan.

Een kind blijft, ook nadat hij met veel hulp een redelijk niveau heeft bereikt, dyslectisch. Eens dyslectisch, altijd dyslectisch. Een groot probleem voor dyslectische leerlingen is dat zij hun kennis en vaardigheden niet ten volle kunnen laten zien door hun beperkte lees- en spellingvaardigheden.

Het Titus Brandsmalyceum wil de dyslectische leerling een optimale kans bieden zich te ontwikkelen. Daarbij werken we vanuit het uitgangspunten dat dyslexie een leerstoornis is, en dat een dyslectische leerling zich maximaal in dient te spannen om te voldoen aan de eindtermen.

Onze school werkt samen met vakgroep Onderzoek & Expertise van Het Hooghuis.

Binnen de wettelijke mogelijkheden (W.V.O) biedt het Titus Brandsmalyceum alle faciliteiten en vrijstellingen aan.

2. Diagnosetraject op het Titus Brandsmalyceum

Signalering bij brugklassers

Leerlingen die binnenkomen met een dyslexieverklaring

Zittende en aanstaande leerlingen van het Titus Brandsmalyceum die reeds in het bezit zijn van een geldige dyslexieverklaring (d.w.z. door een GZ-psycholoog uitgevoerd onderzoek met een handelingsgerichte diagnose) worden niet opnieuw getest. Zij komen op grond van hun dyslexieverklaring in aanmerking voor de dispenserende en compenserende maatregelen zoals in dit protocol omschreven. Een kopie van dyslexieverklaring en dyslexieonderzoek zijn aanwezig op school in dossier van de leerling. De leerlingen die binnen komen met een dyslexieverklaring zullen aan de start van het schooljaar met hun ouders worden uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst. In deze bijeenkomst zal worden stil gestaan bij de verwachtingen die wij als school hebben van onze dyslectische leerlingen en bij welke ondersteuning wij onze dyslectische leerlingen kunnen bieden.

Dyslexieverdachte leerlingen

Er komen leerlingen binnen in de brugklas over wie de leerkrachten van de basisschool opmerken dat er bij deze leerlingen taalproblemen zijn die eventueel zouden kunnen wijzen op dyslexie. Er komen ook brugklassers binnen met een dyslexiedossier. Deze leerlingen hebben het traject richting dyslexieonderzoek doorlopen, alleen het dyslexieonderzoek is nog niet gedaan bij deze leerlingen. Deze informatie is bekend bij teamleider en mentor van deze leerling. De dyslexie coördinator neemt aan het begin van het schooljaar contact op met de ouders van deze leerling om met hen te bespreken welke stappen er genomen kunnen worden om de leerling zo goed mogelijk te ondersteunen.

In de brugklas wordt de volgende informatie op rij gezet:

- **teamleiders** doen aan warme overdracht met de basisscholen van herkomst. Signalen die zouden kunnen wijzen op dyslexie zijn bekend bij teamleider.
- **mentoren** bevragen tijdens leerlingenbesprekingen en rapportvergaderingen de vakdocenten en in het bijzonder de taaldocenten. Eventuele signalen m.b.t. dyslexie worden genoteerd.

Aan de hand van de bovenstaande informatie wordt tijdens de voortgangsvergadering en eindvergadering van het brugklasjaar besloten door **teamleider en mentor** welke leerlingen er gescreend moeten worden. De screening wordt afgenomen door de dyslexiecoördinator. De dyslexiecoördinator bespreekt de uitkomsten en de mogelijke vervolgstappen met de ouders van de betreffende leerling. De ouders zijn verantwoordelijk voor de verdere stappen die gezet gaan worden. Kosten voor verder(e) onderzoek(en) zijn voor de ouders.

Signalering bij leerlingen uit klas 2 of hoger

Voor alle leerlingen waarvan de ouders of vakdocenten het vermoeden hebben dat er sprake is van dyslexie geldt het volgende:

- melden aan mentor
- de mentor vraagt na of vakdocenten een vermoeden hebben van dyslexie
- de mentor gaat na of de leerling eerder een dyslexietest of extra begeleiding heeft gehad
- de dyslexiecoördinator overlegt met ouders over hoe verdere stappen eruit zouden kunnen zien.
- De screening kan in de onderbouw door school worden gedaan.
- **De ouders zijn in deze gevallen verantwoordelijk voor de verdere stappen die gezet gaan worden. Kosten voor begeleiding en onderzoeken zijn voor de ouders.**

3. De dyslexiepas

Elke leerling met een dyslexieverklaring krijgt een dyslexiepas waarop vermeld staat welke compenserende en dispenserende maatregelen voor hem/haar in de lessituatie genomen moeten worden. Deze pas ontvangt de leerling bij de start op het TBL.

Leerlingen die starten aan een extern (hardnekkigheids)traject krijgen een tijdelijke dyslexiepas. Deze leerlingen kunnen gebruik maken van de eerste 5 beschreven compenserende maatregelen (zie hoofdstuk 4).

Tussentijdse evaluatie

Gedurende het schooljaar kunnen dyslectische leerlingen terecht bij de dyslexiecoördinator als aanpassing van de dyslexiepas nodig lijkt. Bij vermindering of uitbreiding van het aantal faciliteiten, kan de dyslexiecoördinator dit doorvoeren.

Een verzoek om aanpassing kan vanuit de leerling of vanuit het docententeam (rapportvergadering) komen. Aanpassingen kunnen ook via de mail aangevraagd worden door ouders en/of leerlingen.

Jaarlijks terugkerende evaluatie

De effectiviteit van de ondersteuning aan dyslectische leerlingen wordt op de volgende niveaus geëvalueerd:

Schoolniveau

- Cijfers vakken worden systematisch verzameld in SOM.
- Gegevens betreffende de algemene begeleiding en leertaakgerichte prestaties worden verzameld via de mentor.
- Tijdens rapportvergaderingen bespreekt de mentor een dyslectische leerling (voldoet dyslexiepas? Hoe gaat het met de leerling? enz.). Als er problemen m.b.t. dyslexie zijn, dan wordt dit besproken met dyslexiecoördinator en eventueel met de ondersteuningscoördinator.

Individueel niveau

- Leerlingen kunnen met hun vragen/ problemen terecht bij hun mentor.
- Via de mail kunnen de leerlingen snel in contact komen met de dyslexiecoördinator voor vragen e.d.
- Jaarlijks vindt evaluatie met leerling plaats aan het einde van het schooljaar. Als er eerder bijstelling nodig is van de dyslexiepas, dan kan dit op 2 momenten in het jaar: na de eerste periode en na de tweede periode. Leerling en ouders kunnen dit aanvragen, deze aanvraag wordt besproken tijdens de voortgangsvergadering. (op school wordt geen remedial teaching aangeboden; voor individuele hulp wordt verwezen naar externe instanties/remedial teachers)

Ouderniveau

- 👤 Ouders kunnen bij de teamleider ondersteuning terecht met hun vragen, op- en aanmerkingen omtrent ons dyslexiebeleid.
- 👤 Voor informatie over hulpmiddelen worden ouders en leerlingen doorverwezen naar externe instanties.

4. Overzicht dispenserende en compenserende maatregelen

4.1 Dispenserende maatregelen (vrijstellingen):

Onderbouw

Het is mogelijk Frans, Duits of Spaans in de derde klas op een ander niveau dan de rest van de klas te volgen: français allégé, Deutsch leicht of Spaans light. Ouders en leerling worden aan het einde van leerjaar 2 geïnformeerd over deze mogelijkheid, ouders en leerling kunnen vervolgens schriftelijk aangeven welke taal de leerling tijdens leerjaar 3 in verlichte vorm wil gaan volgen. Deze aanvraag wordt aan het einde van leerjaar 2 gedaan en wordt besproken tijdens de laatste rapportvergadering van het jaar.

Hoewel de mogelijkheid van het volgen van Frans, Duits of Spaans op een ander niveau geboden wordt, moedigt het TBL dit niet voor alle dyslectische leerlingen aan. Leerlingen kunnen door de aangeboden vaardigheden (luisteren, lezen, spreken, schrijven) hun zwakke punten wellicht compenseren.

Het is belangrijk dat de leerlingen die een taal op ander niveau gaan volgen, zich goed laten informeren over de eisen van de te kiezen vervolgopleiding. Ouders en leerlingen onderzoeken dit in samenwerking met de decaan.

NB: Een leerling die Frans, Duits of Spaans op een lager niveau volgt, kan dit vak niet meer kiezen in de bovenbouw.

Bovenbouw

Op basis van artikel 26^e van het Inrichtingsbesluit WVO kan de schoolleiding besluiten leerlingen van het VWO Atheneum die voldoen aan de eisen van lid 4a (de leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal) vrijstelling te verlenen voor het verplicht volgen van Frans, Duits of Spaans in het gemeenschappelijk deel, en toestaan deze taal te vervangen door een ander vak van minimaal 440 studielasturen. Leerlingen met een dyslexieverklaring voldoen aan deze eis.

4.2 Compenserende maatregelen (faciliteiten):

- De verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de faciliteiten ligt bij de docent. Het initiatief voor uitvoering ligt bij docent en leerling.
- De verantwoordelijkheid voor het toekennen van de faciliteiten ligt bij de teamleider.
- Alleen leerlingen met een officiële dyslexieverklaring komen in aanmerking.
- De faciliteiten gelden voor alle vakken, maar expliciet voor Nederlands, Engels, Frans, Duits en Spaans
- Alle leerlingen met dyslexie hebben een dyslexiepas, waarop naam, klas en faciliteiten vermeld staan. Deze faciliteiten kunnen per leerling verschillend zijn. Dit maatwerk hangt af van de mate van achterstand en hardnekkigheid.

4.3 Faciliteiten

Alle leerlingen met dyslexie komen in aanmerking voor:

4.3.1. tijdverlenging (of inkorting toets) volgorde tekst gewijzigd

Leerlingen hebben recht op tijdverlening. Wanneer een toets wordt afgenomen in de les, dan zal deze worden ingekort. De docent zorgt ervoor dat op de toets, van tevoren, duidelijk staat aangegeven welke opgaven niet worden gemaakt door dyslectische leerlingen. Dit kan leiden tot een aangepaste normering. Indien de leerling voldoende tijd heeft, wordt aangeraden de volledige toets te maken. Wanneer de leerling een ingekorte versie van de toets maakt, dan kan deze op een aangepaste manier beoordeeld worden.

Tijdens de toetsweek maken de leerlingen van klas 4 en hoger, die recht hebben op tijdverlenging, de toetsen in een ander lokaal (= tijdverlengerslokaal). Zij maken de volledige toets en krijgen de tijdverlenging waar ze recht op hebben.

De leerlingen van klas 1, 2 en 3 maken ingekorte toetsen, zoals tijdens de lessen.

Tijdverlenging:

Toetsen van 0-50 minuten	: 10 minuten verlenging
Toetsen van 51-99 minuten	: 20 minuten verlenging
Toetsen van 100 minuten en meer	: 30 minuten verlenging

4.3.2 niet of gedeeltelijk meetellen van de spelfouten

De leerlingen worden anders beoordeeld bij proefwerken en overhoringen Nederlands en de moderne vreemde talen:

Nederlands:

Uitgangspunt is dat de norm voor het CSE Nederlands richtinggevend is voor de normering van de toetsen Nederlands op het TBL.

Conform de norm bij het CSE Nederlands is er geen aparte regeling voor aftrek van spelfouten bij leerlingen met een dyslexieverklaring. Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben de mogelijkheid om gebruik te maken van de ondersteunende faciliteiten, genoemd in dit protocol.

Dit betekent:

- Bij toetsen schrijfvaardigheid vindt maximaal 20% aftrek plaats voor taal, spelling en interpunctie. Leerlingen met een dyslexieverklaring mogen gebruik maken van spellingscontrole.
- Bij spellingtoetsen leren dyslectische leerlingen dezelfde stof, maken dezelfde toets, met dezelfde normering als niet-dyslectische leerlingen.
- Bij toetsen leesvaardigheid wordt een apart cijfer voor taal, spelling en interpunctie gegeven. Dit wordt bij opgave van de toets of opdracht duidelijk

aangekondigd. Leerlingen met een dyslexieverklaring mogen gebruik maken van spellingscontrole.

- Indien er zwaarwegende redenen zijn om maatwerk te bieden, kan er besloten worden dat het cijfer voor taal, spelling en interpunctie bij toetsen leesvaardigheid niet meegeteld wordt mits dit vooraf is besproken en goedgekeurd door het zorgteam/ZAT overleg. (zie hiervoor '11.1.4 spellingcorrectie' uit Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs).

Moderne vreemde talen:

- Spelfouten die leiden tot een betekenisfout of een grammaticale fout zijn gewone fouten volgens de puntentelling. Overige spelfouten worden niet meegeteld.
- Bij SE (= School Examen) toetsen tellen alle spelfouten mee. Spelfouten kunnen tot maximaal 10% puntaftrek leiden.
- Bij SE woordenschattoetsen tellen alle spelfouten mee. Er is geen maximale puntaftrek voor spelfouten. Woordenschattoetsen tellen in totaal voor maximaal 10% mee voor het SE eindcijfer.
- Indien er zwaarwegende redenen zijn om de vorm van toetsing aan te passen (bv mondeling toetsen) is dat mogelijk mits dit vooraf is besproken en goedgekeurd door het zorgteam/ZAT overleg. (zie hiervoor '11.1.4 spellingcorrectie' uit Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs).

Na overleg met teamleider kan een dyslectische leerling in aanmerking komen voor:

4.3.3. mondeling toetsen in overleg met docent

4.4.4. auditieve ondersteuning

Auditieve ondersteuning wordt door veel methodes aangeboden in de digitale leeromgeving. Bij toetsen is er een mogelijkheid om met ClaroRead te werken.

4.4.5 ICT-ondersteuning

Toelichting bij punt 4 en 5:

- We raden leerlingen aan om gebruik te maken van een laptop met spellingcontrole tijdens aangekondigde toetsen en eindexamens. Tijdens toetsen kan er alleen gewerkt worden op laptops van school.
- Dyslectische leerlingen die auditieve ondersteuning gebruiken mogen kiezen of zij:
 - Typen op een laptop. De docent gaat er van uit dat de leerling gebruik maakt van spellingscontrole. Zij worden beoordeeld volgens het protocol dyslexie.
 - Schrijven op papier. Zij worden beoordeeld volgens het protocol dyslexie.

- Leerlingen die hun werk maken op een laptop mogen niet in het toetsdocument werken. Zij moeten hun werk altijd in een apart document op de USB-stick opslaan. Leerlingen zijn er zelf verantwoordelijk voor dat zij hun antwoordbestand opslaan op de USB-stick onder vermelding van hun eigen naam en klas. Daarnaast moeten ze ervoor zorgen dat zij hun naam en klas ook in het antwoorddocument vermelden.
- School levert de usb-sticks met de toetsen daarop. Leerlingen mogen niet met eigen usb-stick werken.
- Een leerling zorgt bij toetsen tijdens reguliere lessen zelf voor een laptop van school. Deze laptop wordt opgehaald bij de laptopuitleenbalie in de stillerimte. Hiervoor hebben zij een dyslexiepas nodig.
- Op school staat standaard op alle computers Claread geïnstalleerd. Hiermee kunnen leerlingen werken tijdens toetsmomenten.
- Programma's voor gebruik thuis (en op school op eigen laptop) worden zelf door ouders/leerling aangeschaft.
- Digitale boeken kunnen na overleg met mentor en teamleider besteld worden via school. Dit besluit wordt genomen na het evaluatiemoment aan het einde van het schooljaar. School betaalt deze digitale leermiddelen.
- Een leerling mag gebruik maken tijdens reguliere lessen van een eigen laptop.

4.4.6. Faciliteiten bij CSE:

- > verlenging van de examentijd met ten hoogste 30 minuten.
- > auditieve ondersteuning (moet ruim van te voren worden aangevraagd bij de eindexamensecretaris en leerling moet hiermee minimaal 1 jaar ervaring hebben)
- > ICT- ondersteuning (moet ruim van te voren worden aangevraagd bij de eindexamensecretaris en leerling moet hiermee minimaal 1 jaar ervaring hebben. Hier valt ook laptopgebruik met spellingcontrole onder).

De rector van het TBL beslist in samenspraak met de examensecretaris voor iedere dyslectische leerling van welke vrijstellingen en faciliteiten gebruik gemaakt mag worden. Voor leerlingen die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring worden de extra faciliteiten bij de examens gemeld bij de inspectie door de eindexamensecretaris.